

Snakk om etikk

Tannbehandlingsangst, omsorgsfull behandling og journalføring

 MARIANN SAANUM HAUGE, NESTLEDER I NTFS ETIKKRÅD

Etikkrådet får hvert år klager fra pasienter med tannbehandlingsangst, som opplever at angsten deres ikke er blitt tatt på alvor og tatt hensyn til i tilstrekkelig grad under tannbehandling. Den aktuelle paragrafen vi kan vise til er §8 Pasientbehandling, der det blant annet er formulert: *«Tannlegen skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra tannlegens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig».*

Pasientene forteller om tannleger som ikke lytter, og tannleger som behandler dem nedlatende. En klager erfarte at en tannlege begynte å bruke begreper som «Karius og Baktus» som respons på at hun fortalte om sin angst for tannbehandling. Hun opplevde da at hun ble behandlet som et barn heller enn å bli tatt på alvor med sin angst.

I flere tilfeller, som i eksempelet over, påpeker pasientene at behandlingen opplevdes ekstra belastende, fordi tannlegen de oppsøkte, reklamerte med å være ekstra god til å behandle pasienter med tannbehandlingsangst.

I ett klagetilfelle fikk en klager kronebehandlet et stort antall tenner i underkjeven, og kort tid etter et like stort antall tenner i overkjeven, uten at det var gjort noen vurdering av hvordan hen ville kunne klare å gjennomføre en slik omfattende behandling. Pasienten hadde opplyst på forhånd om tannbehandlingsangst i kombinasjon med andre alvorlige psykiatriske diagnoser. Å behandle en hel kjeve på én gang ga lite rom for pauser og førte til at maks mengde bedøvelse ikke ga tilfredsstillende smertelindring. Ifølge klager ble konsekvensen av dette forverring av både tannbehandlingsangsten og annen alvorlig psykisk lidelse. Det fantes ingen journalført vurdering av pasientens gjennomføringsevne i forbindelse med den omfattende rehabiliteringen som var planlagt.

En spørreundersøkelse blant tannleger som praktiserer i Norge, viser at kompetansen innen utredning og behandling av tannbehandlingsangst er varierende (Hauge et al. 2023). Samtidig kan ikke alle være like gode på alt. Noen av oss velger kanskje bort endo av molarer eller ekstraksjon av utfordrende tenner. Et minimumskrav er likevel at vi er i stand til å vurdere tilstanden, og henvise til mer kompetent personell når det er nødvendig. Dette er presisert i §8 Pasientbehandling: *«Krever undersøkelser eller behandling kunnskap eller metoder som tannlegen ikke*

innehar eller behersker, skal det sørges for at pasienten henvises til andre med større kompetanse på angjeldende felt.» TOO-ordningen er blitt en viktig henvisningsinstans for pasienter med alvorlig tannbehandlingsangst. En annen mulighet kan være å henvise til en kollega med bedre kompetanse.

For å legge til rette for en vellykket behandling av pasienter med tannbehandlingsangst, må pasientene møtes med respekt og omsorg. Det betyr at vi må lytte til og prøve å forstå pasientens individuelle behov. Kanskje er vi ikke så vant til å journalføre denne type kommunikasjon? Det vi ser i klagen til Etikkrådet fra denne pasientgruppen, er at det ofte mangler relevant informasjon i journalen. Utredning av angsten er mangelfull og kommunikasjonen som har funnet sted og pasientens reaksjonsmønstre, er ofte dårlig beskrevet (om det er beskrevet i det hele tatt). Det står ofte lite eller ingenting om behandlingsoptimaliteter som TOO, sedasjon eller liknende.

Det er viktig å huske at journalen er det viktigste dokumentet som beskriver tannlegens vurderinger og behandlinger som er gjort. Når en klage kommer til Etikkrådet, blir journalen normalt hovedgrunnlaget for vurdering av klagen videre. Hvordan framstår kommunikasjonen? Ble det gjort, og journalført, vurdering av pasientens angst? Ble det laget en behandlingsplan som tar hensyn til tannbehandlingsangsten, enten i form av vurdering for henvisning, vurdering av bruk av sedasjon, ekstra tidsbruk, eller liknende?

Siden dette er informasjon vi ofte savner i saksbehandlingen vår, ønsker vi å minne om viktigheten av å gjøre grundige journalførte vurderinger i møtet med pasienter med tannbehandlingsangst. Tannbehandlingsangsten skal vurderes og behandlingsplan legges for hvordan den kan håndteres, og ideelt sett reduseres, før tannbehandlingen igangsettes. På denne måten legger vi grunnlaget for god og omsorgsfull behandling av denne sårbare pasientgruppen – i tråd med NTF etiske regler.

REFERANSE

1. Hauge MS, Høyvik AC, Strøm K, Willumsen T. Norske tannlegers kompetanse og behandling av tannbehandlingsangst. *Nor Tannlegeforen Tid*. 2023; 133: 292-302.